HAR DU TRØBBEL MED 5,1-VOKSEN KJØPT I VÅR?
SIDE 216-217

MÅTTE DREPE BIENE FOR TREDJE GANG
SIDE 227-229

NY I BIRØKTERLAGET: LUIS CADAHÍA-LORENZO
SIDE 230-231

BIRØKTEREN

ÅRGANG 135

7-2019
Fagtidsskrift for
NORGES BIRØKTERLAG
– siden 1884

BIRØKTEREN
Nr 7 - 2019. 135 årgang
ISSN 0800-2002

Utgitt av

NORGES BIRØKTERLAG
– siden 1884

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta
Tlf: 63 94 20 80
Telefontid: 9-11.30. Fredag stengt
E-post: post@norbi.no
Internett: www.norbi.no
Bankkonto: 2650.25.26285
Bankkonto: Fakturaer og kontingent: 2610.22.51503

Redaktør: Camilla Larsen
Redaksjonssekretær: Trond Gjessing
Bidragsyter: Roar Ree Kirkevold
roar.ree@kirkevold.no
Tlf: 908 27 397 (kveld)

Layout: Kreative Typer, Horten
Trykk: 07 media
Opplag: 4200

Stoff/annonser:
Tidsfrister for stoff, annonse-bestillinger og materiell er den 8. måneden før det skal på trykk. Private småannonser kr. 150,-.

Styret i Norges Birøkterlag:
Vegard Sveiven (leder)
Tlf: 909 19 825
styreleder@norbi.no

Knut Espevig (nestleder)
Tlf: 911 18 545. knut@g3.no

Sissel Goodgame: Tlf: 468 23 588
sisselgoodgame@gmail.com

Svein Larsen: Tlf: 957 32 847
fredboet@online.no

Elin Sollie: Tlf: 926 96 794
easollie@online.no

Leder Avlsrådet:
Ingar Tallakstad Lie
Tlf: 909 58 907

Dronningenes årlige merkefarge:

2016 2017 2018 2019 2020

TRYKT I NORGE NO-145

STYREMEDLEM HAR ORDET

Sissel Goodgame, styremedlem

Kjære birøkterkolleger,
Sommeren er over, og høsten begynner å vise tegn på at den er i anmarsj. Jeg håper at de fleste av dere har hatt et fint birøkterår og er fornøyde.

I Finnmark har vi fått i gang birøkteraktiviteten igjen, med seks nye røktere i Porsanger og en gjenoppstartet birøkter i Alta. Det blir spennende å følge disse i de kommende år. En av de nye her er melkebonde og tenker på å satse på birøkt som binæring. Hun startet med seks kuber, mens resten har kjøpt to-tre bikuber hver.

Det har vært et særdeles dårlig birøkterår i år Finnmark, med en gjennomsnittstemperatur på 11,5 grader i perioden 16. juli -14. august. Sommerblomstene blomstret, men det var for kaldt for biene å fly ut og samle nektar.

Det har dessverre også i år vist seg hvor sårbare vi er når det gjelder yngelråtesykdom, og at det nesten ikke nytter å holde den på avstand hvis den først har kommet til et område. Igjen og igjen slår den til, og lager vanskeligheter og ødeleggelser for birøkterne dette dreier seg om.

Hvordan kan vi hjelpe til? Det minste vi kan gjøre er at vi er veldig forsiktige og følger forskrifter når vi planlegger kjøp eller flytting av bier eller dronninger. Hver og en av oss kan gjøre vårt for å ha et friskt miljø for våre bier ved å holde god hygiene i egen birøkt, og ved å hjelpe hverandre og holde øynene åpne og reagere dersom vi ser uventede bikuber dukke opp i nærmiljøet.

Men når dette er sagt, ønsker jeg hele birøkt-Norge en riktig god høst og god innvintring. Avling og biavl varierer med vær og temperaturer – og vi er nå veldig flinke med å trøste oss selv med at «Det blir helt sikkert bedre neste år».

Med vennlig hilsen,
Sissel Goodgame

Generalsekretær
CAMILLA LARSEN
camilla.larsen@norbi.no
Tlf: 902 25 699

Organisasjonsmedarbeider
AINA HELENE AKSNES
aina.aksnes@norbi.no
Tlf: 909 60 012

Seniorrådgiver
TROND GJESSING
trond.gjessing@norbi.no
Tlf: : 947 85 774

Seniorrådgiver
BJØRN DAHLE
bjorn.dahle@norbi.no
Tlf: 947 83 374

Rådgiver
TORA VINTERLI HOEL
tora.vinterli.hoel@norbi.no
Tlf: 480 42 250

Forsker/prosjektleder
LUIS CADAHÍA-LORENZO
luis.cadahia-lorenzo@norbi.no
Tlf: 467 96 175

Kontorsekretær
ÅSE WETHAL HOLEN
post@norbi.no
Tlf: 63 94 20 80
(9-11.30 man-tor)

Mattilsynet gir full støtte til bie-protest

Norges Birøkterlag har gitt høringsinnspill til EU om fri vandring fra Europa. Betydelig dårligere diagnosesetting kan føre til at sykdommer innføres. Mattilsynet er helt enig.

EU rydder i dyrehelse-lovverket. Derfor innføres fri vandring av bier med helsesertifikat. Dette fra hele EU og inn til Norge. EØS-avtalen binder oss nemlig til EU-reglene.

DNA-analyse

Veterinærhøyskolen stiller diagnose på den meldepliktige bakteriesykdommen åpen yngelråte på DNA-nivå. Avansert teknologi oppdager sykdoms-DNA.

– Her ligger mye av problemet, sier generalsekretær i Norges Birøkterlag, Camilla Larsen. – Alle andre land vi vet om utsteder helsesertifikat ved at veterinærer med ulik bie-erfaring betrakter bifolkene. Ser de ikke tydelige tegn på sykdom, er alt i orden.

Når vi kan finne sykdomsbakterien bare ved å finne DNAet dens, vil vi oppdage sykdommen lenge før de kliniske tegnene synes i bifolkene. Det reduserer fare for smitte vesentlig, og er en mye sikrere måte å diagnostisere på enn bare ved å se i bikubene

Norge har en god biehelse. De må vi verne om, mener bransjen. Mattilsynet er enig.

Ferie

EU ga tre ukers høringsfrist, midt i sommerferien. Larsen er likevel forundret over at ikke våre naboland har reagert. Selv ikke fagorganisasjonene til andre norske husdyr har protestert.

– Det er merkelig tatt i betraktning hvor store konsekvensene kan bli, og hvor uoversiktlig saken er nå, sier Larsen.

Markedet kan friste

Larsen vil ikke utdype hvilke markedsmuligheter som finnes i Norge, men peker likevel på at lynghonning har et marked både i Norge og nedover i Europa. Hvis noen kjører inn et vogntog med 400 bifolk, blir da den lynghonningen å regne som norsk? Hvis svaret er ja, kan næringsbirøktere i mange land doble eller triple prisen de får i hjemlandet.

– Når vi vet at det holder med et billast for å smitte, er dette risikabelt, sier hun

Faglig sterk støtte

Mattilsynet er helt på birøkternes side. De advarer også på det sterkeste mot å legge til rette for slik vandring.

– Jeg er glad for at vi får så sterk støtte både herfra og fra Bondelaget og Småbrukerlaget, sier Larsen. – Dette er en viktig sak for norsk birøkt. Mattilsynet har brukt 35 millioner på å sanere åpen yngelråte på Sørlandet, og birøkternes andel er antatt å være nær 60 millioner knyttet til tap av bier.

Lite honning, mye lærdom

Sesongen 2019
Honningsesongen 2019 går mot slutten og i løpet av et par uker skal honning høstes og innvintring planlegges. Det vil si hvis man har noe honning å høste. Sesongen har vært svært utfordrende mange steder, både pga været men også pga skadene etter tørken i fjor sommer. Mange opplever at sommerhonningen er helt annerledes både på farge, smak og konsistens i år. Mørkere honning og litt syrlig smak kan vitne om mer lusehonning og mindre bringebær. Både bringebær- og lyngplanter har grunne røtter og blir derfor lett rammet av tørke.

Jeg har kjørt litt rundt og sett på lyngheiene i nærheten av meg (Søndre Buskerud) og mange har store tørkeskader. Det er mye død lyng men det virker som den nye lyngen har klart seg og kommer veldig fint, og gir mye nektar. Det kjenner jeg på lukta i bigården og på vekta på kubene. Været var fint i starten men har igjen blitt veldig ustabilt med både sol, regn og torden så det gjenstår å se hvor mye mer de kan få inn på siste del av lyngtrekket. Jeg krysser fingrene for fine dager med sol og god temperatur.

Blomstereng
I år bestemte jeg meg for å frese opp plena mellom huset og veien som ingen bruker for å så blomstereng. Den har kun blitt slått for å se pen ut og det gidder ikke jeg. Lenge trodde jeg det bare kom ugress, men du verden for en blomstereng det ble. Jeg kjøpte norsk blomsterengblanding på Felleskjøpet, tok noen never med solsikkefrø, det samme med honningurt, valmuer. Resten kom av seg selv. Det har KOKT av bier helt siden honningurten begynte å blomstre midt i juli. Den er ettårig, men hvis den står lenge nok, frør den seg selv og kommer opp neste år igjen. Hver eneste dag har det vært mange tusen bier i enga og med 4 vinduer på vidt gap rett ved siden skulle man tro det kom mye bier inn i stua. Neida, har ikke sett ei bie i stua, men veps derimot er seg selv lik. Humlene har også nytt godt av blomstene og samlet seg i hopetall sammen med sommerfugler, humlebiller og mange andre insekter. Nå er honningurten snart ferdig blomstra, men mye annet som kornblomst og geitrams blomstrer ennå. Solsikkene har begynt å knoppe seg og vil ta over etter hvert. Det er noe å beite på hele tiden i

mange uker og dette vil jeg anbefale alle som har en ledig flekk og ikke er så «fin» på det at de må ha 4 cm grønt gress til beskuelse men ingen nytte. Ikke alle har tilgang til lyng på sensommeren så da kan et sånt blomsterbed være supert for at biene skal ha litt å pusle med, for å holde dronninga i gang med egglegging, og så er det jo vakkert med fargerike blomster.

Endelig lønn for strevet

Mange har begynt å høste honning, det måles vannprosent, slynges, røres og tappes. Etiketter limes på og honningen gjøres klar for salg. Noen tapper i containere og spann og sender til Honningcentralen mens andre selger honningen selv. Jeg har hatt mye sverming, dårlig vær og er fortsatt fersk birøkter så hos meg blir det ikke mange kg honning i år, men jeg tenker at det er også en læringsprosess. De kiloene jeg får skal jeg gi til familien, så selger jeg resten på REKO. Blir det mer enn et par bøtter kan jeg kanskje levere litt på HC også. Det gjør ingenting for uansett er det moro. For meg er dette en super hobby. Tenk bare så forskjellig smaken er fra år til år. Se på bildet, mørk og flytende sommerhonning med syrlig smak. Sikkert mange år til vi får noe sånt igjen. Spennende!

Markedsføring, salg og honningpriser…… igjen og igjen…

Jaaaaa… jeg føler at jeg gjentar meg selv men som noen kloke mennesker sa så kan ikke en god ting gjentas for ofte. Det er jo så moro å kunne gjøre hele prosessen selv fra birøkt til salg av honning. Da skal man kunne gjøre det med stolthet og glede. Lær å ta fine matbilder, lage fine annonser og selge honningen til en skikkelig pris med stolthet og ikke med lua i handa fordi du er flau for å ta betalt. Honningproduksjon er ikke et tulleyrke. Når det bugner av norsk honning i markedet er det viktig å ha litt is i magen. Ikke sett ned prisen fordi det er mye honning, men spre heller salget utover året og få skikkelig betalt hele tiden. Hvis alle setter ned prisene i panikk, eller for å selge mer enn naboen går det «gæli» til slutt, men vi gjør ikke sånn vel?

Med ønske om GODT HONNINGSALG og GODE PRISER på årets norske honning.

AV HEIDI MIDTFLÅ

Innvintring – Investering i neste år

Når biene flyr godt og samler pollen mens snøen fortsatt ligger rundt kuben, er humøret på topp. Det er nå du legger mye av grunnlaget.

Innvintringen skal gi bifolkene best mulig forutsetninger for å leve bra gjennom vinteren.

Innvintringen kan du legge til rette for en god utvikling neste vår. God innsats innen begynnelsen av september bidrar til så optimale forhold som mulig gjennom vinteren, og dermed et godt grunnlag for neste års suksess. Sett av god tid og gå igjennom hele yngelrommet.. Utgangspunktet er sterke bifolk med unge bier og ung dronning. Svake bifolk der biene dekker færre enn seks tavler ved innvintring, bør slås sammen. De klarer seg ofte ikke gjennom vinteren. De vil i beste fall være svake til våren og dårlige honningprodusenter neste sesong.

Ta ut diagnoseskuffen fra bunnbrettet, hvis den sitter inne. Bifolket må overvintre på en godt isolert kasse. Jackonkasser isolerer godt hele året.

Fjern all honning

Biene skal sitte inne i kuben i mange måneder uten å komme ut. Honning inneholder ufordøyelige stoffer (askestoffer) som hoper seg opp i biens tarm gjennom vinteren. Lynghonning har et spesielt høyt askeinnhold. Er det mye honningrester igjen , kan det føre til bukløp. Sukkerfôr er renere, og gir mindre ufordøyelige stoffer. Derfor er det en fordel å fôre biene med raffinert rørsukker, i stedet for honningen de har hentet selv.

Gjennomgang av tavlene

Alle tavlene i yngelrommet skal gjennomgås på høsten. Stygge tavler må fjernes, for eksempel tavler med dronebygg, tavler med glippe ned mot bunnlisten, svart voks etc. Dette er en viktig del av det sykdomsforebyggende arbeidet. Mye smittestoffer lagres i flere år gamle yngel .

La biene beholde 2-3 fint utbygde, lysebrune tavler. Resten fylles ut med de lyse, pent utbygde vokstavler fra årets sommertrekk. Eventuelt kan du brukes kun lyse tavler. Innvintring på byggevoks krever mye av biene og bør unngås. Bakerst fylles det ut med pakkrammer r, etter styrken på samfunnet. Biene skal dekke tavlene helt på begge sider, altså den plassen de får. Et normalt sterkt samfunn kan gjerne innvintres på 8 tavler. Det

skal mye til for at et bifolk skal få mer enn åtte tavler. Litt liten plass er bedre enn for mye. Mange eldre bier vil uansett dø før vinteren begynner. Arbeidet med å lagre sukkerfôret sliter dem ut.

Dronningskifte
Har du tilgang på nye dronninger, er det greit å bytte dem ved innvintring. Drep den gamle og sett den nye inn i utspisingsbur.

Fôring før innvintring med fôrkar
Kontroller at dronningen er på plass før innfôringen starter. Sørg for at kuben står i vater, og tett igjen halve flyhullsåpningen for å redusere sjansen for røving. Anslå styrken på bifolket for å beregne antall kilo sukker bifolket trenger for vinteren. Normalt beregnes to kilo tørt sukker pr tavle de innvintres på. Ved innvintring på byggevoks trenger biene 0,5 kg ekstra sukker per tavle, fordi det er ressurskrevende. Mange velger å gi så mye fôr som biene vil ta ned.

Fôrkaret settes oppå yngelrommet og fylles med sukkerløsning til oppunder kanten.. Hjemmeblandet fôr må gjerne deles opp og gis i to porsjoner. Tett godt til med toppbrett og tak. Se til bigården neste formiddag, kontroller at alt virker rolig og normalt og at det ikke er glipper inn til fôret som kan gi røving og slåssing med døde bier i fôret og påfølgende bakterievekst. Biene vil trekke ned fôret i løpet av noen dager til en uke. Følg med, og etterfyll fôrkaret slik at biene ikke får pause i fôringen. Når biene har dratt ned tilstrekkelig med fôr, fjernes fôrkaret.

Droneventil
Dersom du bruker dronninggitter over yngelrommet, må du sjekke at droneventilen er stengt om vinteren. Er ventilen åpen vil det gi såpass mye gjennomtrekk at biene kanskje ikke klarer vinteren.

Fred og ro
La biene få stå i fred utover høsten. Følg med på at ikke biene blir stresset av kjøttmeis eller mus. Bikuber skal ikke stå under greiner og annet som det faller snø og is fra. Biene skal stå uforstyrret hele vinteren. Stress i bikuben kan medføre at bifolket dør.

Varroabehandling
Norges Birøkterlag anbefaler behandling av yngelfritt bifolk med oksalsyre på seinhøsten/vinteren. Api-Bioxal kjøpes reseptfritt på Apoteket. Dette er et pulver som blandes ut med sukkervann til riktig konsentrasjon. Anbefalt dosering er 3,2% løsning og 3,5 ml per tavlegate med bier. Det er en fordel at birøktere i samme område gjennomfører behandlingen til samme tid for å unngå reinvasjon, altså at biene tar med seg varroamidden til andre bifolk.

AV TORA VINTERLI HOEL, RÅDGIVER

Det du trenger til din birøkt!
www.ktd.no eller 91 71 71 56

Biene bygde stygt på 5,1-voks

Slik bygde biene på voksen som Gibbard kjøpte i februar i år.

Flere birøktere har klagd til Honningcentralen på 5,1-voksen fordi de ikke får biene til å bygge den pent ut.

Mange birøktere har gått over til 5,1-voks i bifolkene sine. Det betyr en cellestørrelse på 5,1 mm i stedet for 5,3 mm som har vært enerådende på markedet i nær 100 år.

Den erfarne buckfastbirøkteren Michael Gibbard i Vestfold var den første som reagerte. Etter ham har flere andre også klagd på akkurat det samme.

Gibbard har brukt 5,1-voks i 7-8 år, så biene har vennet seg til denne størrelsen. Han spurte Honningcentralen om hva dette kunne komme av allerede i begynnelsen av mai, men han mener at andelslaget ikke har svart på hva som eventuelt er galt med voksen.

Han testet 5,3-voks og 5,1-voks kjøpt av Honningcentralen i 2016-17 samtidig i de samme bifolkene. Kun 5,1-voks kjøpt i februar 2019 ble stygt utbygd.

Ren voks

Det første man mistenker er at voksen ikke er ren. Honningcentralen fikk 5,1-voksen testet i Tyskland, og den var ren for både andre stoffer og for pesticider (giftstoffer). Denne voksen preges i Halden og er en blanding av norsk og australsk voks. 5,3-voksen preges i Danmark og består aller mest av australsk voks.

Cellestørrelse

– Kan det være noe feil med cellestørrelsen, spør Gibbard. Han sammenlignet voksen han kjøpte i 2016-17 med den fra 2019, og hvis den fra 2016-17 var 5,1 mm, så var 19-voksen mellom 4,9 og 5,0.

– Jeg sitter med temmelig mange ødelagte tavler. Hva skal jeg gjøre med innvintringen?, spør han.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Feil cellestørrelse sannsynlig årsak

Byggevoksen er testet ren, men ulike størrelser på cellene og et vanskelig år kan være viktigste årsaker til stygg 5,1-bygging.

Honningcentralen har i juli/august arbeidet mye med klagene fra Gibbard og andre på 5,1-voks kjøpt tidlig i 2019 (se egen sak).

– Voks er vanskelig, og mange faktorer påvirker produksjons-prosessene, sier fungerende daglig leder Yngve Finkenhavn. De har hatt møte, og flere samtaler med firmaet som preger 5,1-voksen. Kvalitetssjef Oksana Bekkevold sier at de har testet voksen i Tyskland og fått bekreftet at den er ren. Problemet som peker seg ut som mest sannsynlig er feil mål på cellestørrelsene på en del av 5,1-voksen.

–Å blande australsk og norsk voks har vist seg å by på utfordringer. Ved første forsøk med 50/50 blanding ble det dårlig resultat, sier hun. Da andelen norsk voks ble økt, gikk det bedre, og ved et 75/25 blandingsforhold ble resultatet bra. Men for å få til pregingen måtte prosessen gå betydelig saktere enn normalt. Resultatet ble at cellene nærmer seg 4,9 millimeter målt diagonalt, men med riktig horisontalt mål.

Utover i partiet på seks tonn skal underleverandøren ha fått til preg med mindre avvik. Bekkevold sier at det folk kjøpte utover i sesongen, trolig er ok.

Flere birøktere har også klagd på manglende merking av vokspakkene.

– Honningcentralen har ikke tidligere opplevd slike problemer med voksen, og sporbarhet har derfor ikke vært ansett som kritisk. Nå krever vi sporbarhet på vokspakkene, slik at voksen kan spores til opprinnelse, blandingsforhold, produksjonsdato etc., skyter Finkenhavn inn. Videre vil vi foreta stikkprøvemåling av cellestørrelsene, samt oppbevare henstandsprøver for å kontrollere endring i voksen over tid.

Dobbelt uflaks

Når man bygger ned tavler fra 5,3-preg til 5,1, så bygger biene stygt i en periode. Dette skal ikke ha vært medvirkende årsak her. Men selv om biene har vennet seg til 5,1, får du trolig samme effekt når cellene nå avviker i størrelse. De overstyrer byggevokspreget og lager sine egne mønstre.

– I tillegg hører vi at mange birøktere har opplevd 2019-sesongen som svært krevende. Mye sverming og betydelige mengder med droner i kubene, sier Finkenhavn. Dette sammen med for små celler blir dobbelt uflaks.

Honningcentralen jobber med å innhente mer fakta om voksblanding i tiden som kommer.

– Vi skal alltid levere varer og råvarer av korrekt kvalitet til birøkterne, og det er Honningcentralen som har ansvaret for produktene vi selger, så Gibbard og de som har kjøpt 5,1-voks i 2019 med feil cellemål, får ny voks eller pengene tilbake, slår Finkenhavn fast.

Honningcentralen har mottatt få klager på 5,1 voksen. – Vi har heller ikke hørt om problemer hos mange når vi har forespurt videreforhandlerne, eller Norges Birøkterlag. Vi ønsker best mulig kartlegging av omfanget, og oppfordrer de som har opplevd problemer med 5,1 voks kjøpt i 2019, om å henvende seg til oss på post@honningcentralen.no, sier Finkenhavn.

Han oppfordrer videre birøkterne på det sterkeste til å levere inn all blokkvoksen de har Maksimalt med norsk voks er viktig. – Når vi introduserer annen voks, og blander med den norske, går vi inn i ukjent terreng, og kan støte på utfordringer som er vanskelige å forutse. Dette er enda en grunn til at vi må klare å sirkulere nok av den norske voksen, påpeker han.

5,3-voksen fra Danmark er hundre prosent australsk og går helt fint.

Og det viktigste: Både norsk og australsk voks er ren.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Gikk birøktkurs, - skrev bok om bier

Siv Henningstad fra Skedsmo har brukt et år på å skrive en bok om bier og honning. Hun hadde ikke bier, og en birøkter hun søkte råd hos, tipset henne om å gå et nybegynnerkurs for å få litt kjøtt på beinet, eller skal vi si «honning på skiva».

Det gjorde hun, og nå gleder hun seg over to egne bifolk, og flunkende ny bok, den femte i rekken.

– Bifolkene står ved et lite vann på Finnskogen, forteller hun. Der har jeg en hytte og hver uke banker hun på kuben, sier god dag og sjekker om biene hennes har det bra.

Siv har Bachelor i ernæring og er sertifisert birøkter. Hun holder forelesninger innen temaene helse, livsstil og kosthold.

– Jeg er opptatt av norsk honning, så jeg oppfordrer folk til å kjøpe den fremfor honning som ikke har tydelig merking av hvor honningen virkelig kommer fra, sier hun.

Hensikten med boken er å inspirere andre til å begynne med bier og glede seg over honningens mange positive sider.

Boken har et opplag på 300 og Henningstad har utgitt den helt selv på forlaget Midtskog Gård som også er hennes eget. Den koster 249 kroner på bokkilden.no, bokhandlere og i Honninghuset/Hadeland Glassverk.

Du kan følge henne på bidronning.blogspot.com

Siv Henningstad gleder seg over biene. Nå har hun skrevet en bok om dem.

Boken inneholder oppskrifter en håndfull oppskrifter. Her deler hun en med deg:

Honningkake
(2 brødformer a 1 liter)
250 gram norsk honning
100 gram sukker eller sukkerfritt alternativ
2 ts bakepulver
1 sitron, revet sitronskall
500 gram spelt eller glutenfritt mel
100 gram tørket fin hakket aprikos
100 gram fint hakkede nøtter eller dropp nøtter ved allergi
1 ts kanel
1/2 ts nellik
1/8 desiliter melk eller laktosefri melk
1 egg
2 ss rum

180 grader i 1 time

Slik gjør du:
Varm forsiktig opp honning og sukker til sukker er oppløst. La det avkjøles. Rør sammen mel, bakepulver, revet sitronskall, fint hakkede nøtter, fin hakkede aprikos og bland dette godt med den avkjølte honning og sukker blandingen. Tilsett melk, egg og rum. Rør alt godt sammen og fyll i godt smurte brødformer med bakepapir. Dekk eventuelt til kakene med folie på slutten av baketiden hvis de blir mørke. Dette er en min favoritthonningkake som bare blir bedre jo lengre den står i kjøleskapet. En himmelsk kake hele året og en fin gave.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

En lærebok i avl og produksjon av dronninger

Buckfastavler og sørlending Odd Harald Tønnessen innrømmer at han får utrolig mange spørsmål fra birøktere som er nybegynnere eller uerfarne og som vil starte med avl og produksjon av dronninger.

– Det tar så utrolig mye tid, forteller han. Jeg sier det samme om og om igjen. Helt greit at alle må gjennom en læreprosess, for birøkt, og særlig dronningavl og -produksjon, er ikke alltid så lett, men likevel.

Flere erfarne birøktere som Tønnesen snakker med tenker på samme måte. Alle skal jo bli dronningavlere nå, men de kan ofte ikke nok til å få det til.

Sammen med Kjell T. Dypedal fant han frem det gamle avlsheftet til danske Hans Røy fra 1994. Et hefte som de har lest mange ganger og lært mye av.

– Det er så godt skrevet og beskriver mye mer enn selve avlen av dronninger, sier Tønnessen. Derfor fikk de Røys tillatelse til å trykke heftet som en bok. Med stive permer og med hele originalteksten.

– Målet er at vi kan selge boken til interesserte birøktere som vil avle og produsere dronninger, sier han. Dette er ingen bildebok, men en bok som du må sette deg ned og lese.

Kapittelinndelingen er slik at du får en oversikt over det du lurer på og i tillegg skal du få generell kompetanse som kan bli et grunnlag for teknikk og avl.

Boken er helt klart skrevet for buckfastavlere, men også brunbie- og krainerfolk har mye å hente her, mener utgiverne.

– Selv har jeg ikke prøvd krainere, men jeg innrømmer at jeg sliter med avl på brunbier, sier han. De er urolige og har mindre orden i kubene sine. Likevel skal boken også kunne gi verdifull kunnskap uansett hvilken type bier du har.

I boken kan du lese om hvor viktig teknikken tilbakeparing er for å stabilisere egenspakene. Du lærer å måle vingeindeks for å se hvor renrasede bier du har eller bruker i kombinasjonsavlen. Boken tar deg gjennom basisteori i avl og den gir praktiske tips til arbeid med biene dine.

Jo, den er skrevet for buckfast, men er nyttig uansett hvilke bier du har, forteller Tønnessen.

Boken koster rundt 250 kroner og fås kjøp på www.biedronninger.no

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Stjal honning, ble drept

Dødningehodesvermeren flyr om natten og er kjent for å stjele honning fra bifolk. Bjørn Gustav Almgren skvatt til da han så den ligge død på bunnbrettet.

Dødningehodesvermeren *(Acherontia atropos)* den største av våre femten tussmørkesvermere har et imponerende vingespenn på 100 – 135 millimeter. Dette er en afrikansk art som trekker oppover i Europa så langt det ikke er fare for nattefrost, men som også besøker oss nordmenn i ny og ne. Helt opp til Finnmark har denne arten forvillet seg. Med sitt karakteristiske «dødninghode» på ryggskjoldet er den opphav til mange myter.

Birøkter og dronningavler Bjørn Gustav Almgren i Vestfold skvatt til da han så det døde kjempeinsektet ligge på bunnbrettet.

– Jeg har aldri sett noe lignende før, og lurer veldig på hva det er, sier han til Birøkteren.

Bjørn Gustav Almgren har aldri sett et slikt insekt i bikubene før. Det er nå levert til Naturhistorisk museum.

Dødningehodesvermere er innvandrere her til lands, opplyser overingeniør på laboratorium for ferskvannsøkologi, innlandsfiske (LFI) og entomologi på Naturhistorisk museum, Lars Ove Hansen. Som fullvoksen kan den få en kroppslengde på imponerende 12,5 centimeter og den lever som larve på søtvierfamilien som potet og tomat.

De kan sende luft ut av sugesnabelen og dermed lage en kraftig lyd. Fordi slike insekter ikke har lunger, blir det feil å si at de blåser ut luft. Det blir mer en slags raping, kan vi lese i insektslitteraturen.

– Fordi sugesnabelen er så kort, oppsøker den sjeldent blomster for nektar, men den forviller seg fra tid til annen inn i bikuber for å stjele honning, sier Hansen.

Her forsøker den å unngå bistikk ved å skille ut feromoner som forvirrer biene.

Akkurat det mislykkes den tydeligvis med i Almgrens bikube. For den hjalp det ikke å være i nær familie med nattsvermeren *(A. styx)* som inspirerte til filmen som fikk fem Oscar i sin tid.

Hundrevis evakuert etter høsting av honning

Birøkteren som har bier på taket av Grieghallen i Bergen høstet honning ved 15-tiden. Klokken 18.14 gikk brannalarmen, nødetatene rykket ut for full musikk. Ifølge Bergens Tidende var det røyk igjen inne i et ventilasjonsrom.

Vi har hatt den første innhøstingen av honning på taket i dag. Ved 15-tiden var det folk oppe for å gjøre dette, så det er nok røyk som har hengt igjen fra det, sier salgs- og markedssjef i Grieghallen Lisbeth Mundheim Hofstad til avisen.

Politiet meldte etter at de hadde gått igjennom bygget at de ikke fant åpne flammer, men at det luktet røyk.

Så da må vi vel konkludere med at det enten var en svært vindstille dag i Bergen, eller at røykvarslerne var litt i treigeste laget.

2 – 300 mennesker var i bygningen, men de fleste hadde forlatt stedet før brannalarmen gikk.

Gamle tavler kan gi mer mineraler i honning

Mørke tavler som brukes om og om igjen kan ha overraskende høyt innhold av mineraler. Både de som er sunne og tungmetaller. Nye studier av utenlandsk honning viser at opphopning i gammel voks kan gå over i honningen. – Vi burde forske mer på dette, sier seniorrådgiver Bjørn Dahle i Norges Birøkterlag

Biene kan trekke med seg ørsmå mengder av forurensning inn i bikuben. Metallene, også tungmetallene, kan komme fra forurensning, men også fra jordsmonnet via plantene.

– Det kommer jo inn både nektar, pollen og vann, sier seniorrådgiver Bjørn Dahle.

– Alle disse er potensielle kilder til at både metall- og mineralinnholdet i honningen øker. Så vidt han vet, er det første gang man har studert dette fenomenet i forhold til alder på vokstavlene.

Kombinasjon

Særlig godt brukte tavler i områder der det er mye forurensning i naturen, har man nå sett at dette kan hope seg opp i voksen og etter hvert i honningen.

Selv om dette også gjelder tungmetallene som bly, viser resultatene at også innholdet av de gode, sunne mineralene øker.

– Det er ikke så lett for birøkterne å se hvor biene blir eksponert for dette, hevder Dahle. Dessuten er det gjort studier av honning fra store byer som Oslo som viser at honningen er helt normal og ren.

Tenk igjennom

– Bytt voks jevnlig, men gjør ellers som du alltid har gjort, oppfordrer Dahle. Norge er heldigvis et relativt rent land både for mennesker og dyr.

Før da enhver bonde hadde møkkadynger, var det almen kunnskap at biene satt tett rundt bøndenes møkkadynger for å hente inn vann om våren. Med seg fikk de nettopp mineraler og andre stoffer som inngår i det sunne bielivets syklus.

Mattilsynet offentliggjorde nylig en undersøkelse om fremmedstoffer i mat. Her viste 18 norske honningprøver at de inneholdt kobber. Seniorrådgiver, seksjon fremmedstoffer og EØS i Mattilsynet, Waleed Ahmed Alqaisy svarer slik til Birøkteren:

– Vi fant kobber over «grenseverdien» i 18 honningprøver, men det representerer ikke noe helsefare. Det er ikke fastsatt grenseverdier for kobber i honning, og da skal man i utgangspunktet bruke standardverdien på 0,01 mg/kg som er fastsatt i plantevernmiddelregelverket.

EFSA har vurdert kobber i mat og viser til at kobber finnes naturlig i miljøet.

Etter denne gjennomgangen har EFSA lagt fram forslag til nye grenseverdier. Forslaget er vesentlig høyere enn dagens grenseverdier for animalske produkter fastsatt i plantevernmiddelregelverket.

Med bakgrunn i EFSAs rapport vurderer Mattilsynet at funnene ikke representerer noe helsefare. Når det gjelder kobber, så snakker vi ikke om tilsetningsstoffer, men et grunnstoff som finnes i natur og miljø.

Tips til god overvintring

Sterke bifolk med unge bier bør klare vinteren godt.

Innvintringen skal gi bifolkene best mulig forutsetninger for å leve bra gjennom vinteren.

Innvintringen er grunnlaget for god overvintring, men det er for seint å gjøre noe med to viktige forutsetninger.

Biefolkene må bestå av unge bier født fra slutten av juli og utover. Disse biene kalles vinterbier siden de skal overleve til neste vår. Dårlig yngling i august kan gi ok bistyrke, men mange vil dø under innfôring og i løpet av høsten. Bifolkene blir svake og kanskje dør de i vinter.

Vinterbiene må være produsert med lav angrepsgrad av varroa. Har du målt angrepsgraden i sommer, vet du om du trang en sommerbehandling med maursyre for å unngå varroaskade og virusinfeksjoner. Nå er det for sent å gjøre noe med dette.

Innvintre sterke bifolk

Svake bifolk har langt dårligere sjanse til å overleve vinteren. Og overlever de, produserer de ikke nevneverdig på sommertrekket. Ikke fôr inn svake bifolk, som har liten sjanse til å overleve og som gir deg ekstra arbeid neste år med reingjøring av kasser og nedsmelting av tavler tilsølt med bukløp. Slå heller sammen svake bifolk før innvintring. Store klimatiske forskjeller innebærer ulike krav til bistyrke i forskjellige landsdeler. For enkelte kan det gå bra å innvintre to bifolk, hver på fem tavler adskilt med en skillevegg på et bunnrett for todelinger. Søker du produksjonstilskudd kan dette være særlig aktuelt.

Nok mat

Sørg for å gi tilstrekkelig med fôr slik at biene fyller opp tilgjengelige tavler. Noen innskrenker plassen til 7-9 tavler før innfôringen og fyller med pakkvegger. Brukes fôrtavler om våren, kan det være greit å innvintre på 10 tavler og ta ut noen tavler etter innfôringen. Det å ta ned fôr er ressurskrevende, så overfôring kan slite ut biene. Noen mørke tavler i yngelrommet kan med fordel tas ut og erstattes med byggevoks eller lyse utbyde tavler. Det er bra hvis biene får med seg noe pollen slik at de har et lager av dette til våren.

Yngelfri varroabehandling

Husk at oksalsyre ikke dreper varroamidd inne i forseglede yngelceller. Vent derfor med høstens oksalsyrebehandling til du er sikker på at bifolkene er yngelfrie. Når dette inntreffer varierer mellom områder og år, men for de fleste vil det passe i perioden november-januar. Alternativt kan man fjerne alle yngeltavlene før behandling.

AV BJØRN DAHLE, SENIORRÅDGIVER

Sukkeravgift 2019

Søk om tilskudd til sukkeravgiften på nett. Alle bør bruke nettet fordi det forenkler mye for de tillitsvalgte i laget og Norges Birøkterlags sekretariat.

Veiledning for hvordan du søker om refusjon av sukkeravgiften finner du på www.norbi.no.

Velg knappen "Medlem", og logg deg inn på vanlig måte. Du finner veiledning om sukkeravgift-søknaden på «Min Side».

Glemt brukernavn eller passord?
Bruk "rullegardinknappen". Velg SMS. Da får du tilsendt ny kode på telefonen. Dersom du ikke har lagt inn telefonnummeret ditt når du registrerte deg som medlem, kan du be lokallagsleder om å legge det inn for deg.

Lokallagene skal fortsatt godkjenne sukkersøknadene som før. Veiledningen for lokallagene ligger også på innloggingssiden for "Min Side".

Lokallagene må selv legge inn de søknadene de mottar på papir, og sende ett eks av papirsøknadene til Norges Birøkterlags sekretariat.

Tilskuddet for sukkeravgiften gjelder alle birøktere med mer enn 5 innvintrede bifolk (6 bifolk eller flere). Lokallaget plikter også å ta imot, og attestere, søknader fra birøktere som ikke er medlemmer. Tilskuddet regnes ut på grunnlag av satsen for sukkeravgift pr 1. september, antall innvintrede bifolk (to- eller tre-dronning-kuber regnes som ett bifolk) og antall kilo forbruk av sukker.

Tilskuddet i 2019 er på kr 8,05 pr kilo. Tilskuddet ytes selvsagt bare for de kvanta sukker som virkelig er brukt, men med en øvre grense på 25 kg pr bikuber i Aust- og Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, Nordland, Troms og Finnmark. For bikuber i de andre fylkene er øvre grense 20 kg.

Oppgi det virkelige forbruk av sukker til bifôr, enten det er mer eller mindre enn de oppgitte kvanta. Det oppgitte sukkerforbruk forhøyes til nærmeste hele kilo.

Den enkelte søker legger inn de nødvendige opplysningene på "Min side" under Norges Birøkterlag hjemmeside innen 15. oktober d.å.

De som ikke har muligheter til å benytte internett sender søknaden i 2 eksemplarer til det lokale birøkterlag innen 15. oktober d.å. Er du usikker på adressen du skal sende søknaden til, kan du finne denne på www.norbi.no, under Fylkes-/lokallag, eller ring Norges Birøkterlag 63 94 20 80.

Dersom søkeren er bosatt i den del av landet der grensen er 20 kg, og har bier der øvre grense er 25 kg, eller omvendt, så sendes søknaden til det lokallaget der kubene står. Dette bør gjøres elektronisk. Ta kontakt med Norges Birøkterlags sekretariat for hjelp.

Tilskuddsordningen for sukkeravgift til birøktere er basert tillit. Den er lagt opp enklest mulig, bl.a. trenger man ikke å forelegge kvittering på sukkeret det søkes tilskudd for.

De som har brukt invertert ferdigfôr, slik som "Api-Invert" produsert i Tyskland eller "Bifôr" fra Sverige ikke kan søke om tilskudd til dette sukkeret. Dette sukkeret er ikke avgiftsbelagt.

Alle må sende korrekte oppgaver innen fristens utløp. Søknader som innkommer etter fristens utløp kan dessverre ikke behandles.

For at utbetalingene skal være rimeligst mulige, må søkers kontonummer oppgis. (Kontonummer som står på andre navn enn søkerens, MÅ ikke brukes.) Direkteutbetalinger pga manglende kontonummer påfører unødige utgifter. Det trekkes et administrasjonsgebyr på kr 40,00 pr søknad til utgiftsdekning.

Etter at søknadene er behandlet blir de oversendt Skatteetaten som overfører det samlede tilskuddsbeløp til Norges Birøkterlag for utbetaling. Denne overføringen pleier å skje i månedsskiftet januar/februar neste år.

Siste året med papirsøknad?

De aller fleste søker digitalt. Det sparer tid og ressurser for alle. Kanskje blir dette siste sukkerskjemaet. Søk derfor på nett!

Søknad om tilskudd for avgift på sukker til bifôr i 2019

Søk helst på internett.
Søker du på internett brukes ikke dette skjemaet (se orientering side 225).

Les orienteringen før du fyller ut skjemaet!
Søkeren søker på internett eller sender skjemaet i to eksemplar til lokallaget innen
15. oktober 2019.
Begge søknadene må fylles ut likt. SKRIV TYDELIG!

Lokallagets navn: .....

Medlemsnummer (se baksiden av «Birøkteren») .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: ..... Poststed: .....

Norges Birøkterlag vil spare unødvendige utgifter dersom kontonummer oppgis.

Oppgi søkers kontonummer, ikke kontonummer som står på andres navn.

Pengene ønskes overført konto: ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Selv om du oppgav banknummer i fjor, må det oppgis på nytt i år. (Kontonummeret består av 11 siffer).

Jeg har denne høsten innvintret .....bifolk.
(To- eller tre- dronningkuber regnes som ett bifolk)

Jeg søker med dette om tilskudd for avgift på sukker til bifôr i 2019.

Sukkerforbruket (ikke invertert fôr) til vår-,
sommer- og høstfôring i min bigård i 2019 har vært totalt: .....kg.

Jeg er innforstått med at det ikke kan søkes om sukkeravgift ved bruk av ferdig invertert for (Bifôr, Api-Invert, o.l.). Jeg erklærer at de gitte opplysninger er riktige.

Dato: ..... Sted.....

Underskrift: .....

Beskjed til lokallaget:
Første eksemplar videresendes Norges Birøkterlag.
Andre eksemplar beholdes i lokallaget (som sikkerhet).

Godkjent dato: .....
Underskrift
fra laget: .....

Søknad om tilskudd for avgift på sukker til bifôr i 2019

Søk helst på internett.
Søker du på internett brukes ikke dette skjemaet (se orientering side 225).

Les orienteringen før du fyller ut skjemaet!
Søkeren søker på internett eller sender skjemaet i to eksemplar til lokallaget innen
15. oktober 2019.
Begge søknadene må fylles ut likt. SKRIV TYDELIG!

Lokallagets navn: .....

Medlemsnummer (se baksiden av «Birøkteren») .....

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: ..... Poststed: .....

Norges Birøkterlag vil spare unødvendige utgifter dersom kontonummer oppgis.

Oppgi søkers kontonummer, ikke kontonummer som står på andres navn.

Pengene ønskes overført konto: ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Selv om du oppgav banknummer i fjor, må det oppgis på nytt i år. (Kontonummeret består av 11 siffer).

Jeg har denne høsten innvintret .....bifolk.
(To- eller tre- dronningkuber regnes som ett bifolk)

Jeg søker med dette om tilskudd for avgift på sukker til bifôr i 2019.

Sukkerforbruket (ikke invertert fôr) til vår-,
sommer- og høstfôring i min bigård i 2019 har vært totalt: .....kg.

Jeg er innforstått med at det ikke kan søkes om sukkeravgift ved bruk av ferdig invertert for (Bifôr, Api-Invert, o.l.). Jeg erklærer at de gitte opplysninger er riktige.

Dato: ..... Sted.....

Underskrift: .....

Beskjed til lokallaget:
Første eksemplar videresendes Norges Birøkterlag.
Andre eksemplar beholdes i lokallaget (som sikkerhet).

Godkjent dato: .....
Underskrift
fra laget: .....

Api-Bioxal
DET GODKJENTE OKSALSYREPRODUKTET
MOT VARROA
KVALITETSSIKRET
for bier, biprodukter og
forbrukere
OPTIMAL KONSENTRASJON
for maksimal effekt (>96%)
og utmerket toleranse
BEHANDLINGSMETODE:
VINTER (lite eller ikke yngel)
VÅR (svermer og skaksvermer)
SOMMER (blokkert egglegging)
2 BRUKSMETODER
Drypping
Fordamping
Tilliten til en godkjent behandling
Api-Bioxal
35g pose
for 10 bifolk*
175g pose
for 50 bifolk*
350g pose
for 100 bifolk*
*Forutsatt drypping av 10 rammer med bier
ALVEIS
Alveis by Chemicals Laif s.p.a.
Chemicals Laif S.p.A. - Italy - Tel. +39 049 626281 - Fax +39 049 628501 - info@chemicalslaif.it - www.chemicalslaif.it

«Har han virkelig gjort skikkelig rent?»

Næringsbirøkter Steinar Bjellås måtte i sommer drepe 237 bifolk fordi han fikk påvist åpen yngelråte for tredje gang.

Når dette skrives midt i august står gårdsplassen full av nesten nytt bimateriell som skal destrueres.

Næringsbirøkter og bærprodusent Steinar Bjellås venter på bilen som skal kjøre lasset vekk. Det er tredje gang han må destruere. Mattilsynet fulgte ham tett sist. Hensikten var å finne smittekilden.

– Det er bra nå, sier han, for jeg vet jo hvordan folk er skrudd sammen. De tenker «har han virkelig gjort skikkelig rent?».

En sentral skikkelse i norsk birøkt ringte nemlig og spurte om akkurat det. Ellers har absolutt all respons fra kollegaer vært positiv, forteller han til Birøkteren etter at sommerens mediestorm har lagt seg.

Han fikk med nød og neppe med seg sommertrekket før han selv måtte drepe alle sine 237 bifolk.

Hver stein

– Har du vært igjennom dette to ganger før, blir du forsiktig, det kan jeg forsikre deg, sier han. Jeg har snudd hver stein for å finne smitten.

De bigårdene jeg brukte nå var nye i forhold til tidligere. Selv platene bak i bilen var byttet.

Hele driften ble testet av mattilsynet i fjor, da hadde han 170 bifolk. Alt var negativt, altså ingen funn av DNA.

I år, ett år etter, finner de DNA-smitte i fire av seks bigårder.

– Akkurat nå ser jeg kun to muligheter, sier han. Enten må jeg bytte setene i bilen (som selvsagt ble grundig vasket), eller så har smitten kommet med biene jeg kjøpte inn da jeg startet opp igjen.

Kritikk

Bjellås kritiserer Norges Birøkterlag for at de ikke har prioritert å forske på smitteveier og overlevelse av åpen yngelråte-bakterier.

– Vi må finne ut av dette, hevder han. Ingen kan leve på denne måten over tid. Det har han ment i mange år.

Slutter

Slik han tenker nå, er karrieren som næringsbirøkter over.

– Jeg orker ikke tanken på en runde til, men jeg vil ha 20-25 bifolk for pollinering av bærene mine, for jeg regner ikke med at noen vil komme hit og pollinere, sier han med en undertone.

– Men hvis EU kommer med utenlandske bier, så kommer de sikkert til Sørlandet. Da begynner jeg igjen, for da kommer ny smitte uansett.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Det er en stor påkjenning å måtte drepe sine egne husdyr. Her fra forrige runde hos Bjellås.

Bakterien overrasker oss

I sommer drepte Steinar Bjellås alle bifolkene sine for tredje gang. Nå leter alle etter årsaken.

Overingeniør ved Norges veterinærhøyskole, Aud Kari Fauske har i en årrekke jobbet med diagnostisering av bakteriesykdommen åpen yngelråte. Helt fra 2011 har den smittet bifolk i Agderfylkene, og i sommer måtte næringsbirøkter Steinar Bjellås destruere husdyr og materiell for tredje gang. En enorm påkjenning, både følelsesmessig og økonomisk. Erstatningen fanger ikke opp tap av inntekter og mye av arbeidet.

Ikke Steinars feil

Fauske svarer generelt, for hun kjenner ikke detaljene i Bjellåssaken.

Men selv vi som sitter i Oslo føler jo skikkelig med den mannen, sier hun om Bjellås. Han må ha vært skikkelig uheldig, for flere andre birøktere har startet opp igjen uten at vi finner ny smitte. Selv om vi vet mye, er det fortsatt også mye som ikke er forsket på.

Tåler tørke

Det virker som vi må jobbe mer med mulige smittekilder som vi ikke normalt tenker på, sier hun. Fra andre funn, ser vi at vi må konsentrere oss mer om detaljer i bygninger og ting som bare sporadisk har vært i kontakt med smittede bier.

Vi har nok erfart at disse bakteriene også overlever lenge i tørre omgivelser hvor de ikke får utvikle seg kontinuerlig. Andre funn er gjort i varebiler og på steder i driftsbygningene som ingen tenkte på i utgangspunktet. I tillegg kan bakteriene kanskje overleve lenger enn forskerne først hadde trodd.

Kan man starte igjen?

Spørsmålet er om en birøkter med slik smitte kan starte opp igjen før det har gått flere år.

Andre har jo gjort det, så det er mulig at det finnes en skjult smittekilde hos Bjellås som ingen finner, eller at han har hatt skikkelig uflaks. Vi vet jo ikke om det er snakk om ny smitte eller om smittekilden er lik i de to siste tilfellene, svarer hun. Jeg tror heller vi skal sette sammen en gruppe med fagfolk som leter etter hvordan bakterien kan overleve enn å foreslå et lengre opphold. Men hun presiserer at det er Mattilsynet som vurderer smittefaren.

Ingen av kontaktbigårdene til Bjellås er smittet, men det har foregått import av dronninger til Norge i år, som har blitt anmeldt. Heller ikke her fant man smitte.

Til alle som lurer på hvorfor man fortsetter å sanere, presiserer Fauske at smitten på Sørlandet er spesielt virulent. Det betyr at den er aggressiv og dreper de fleste bifolkene den smitter. Noe helt annet enn åpen yngelråte i våre naboland, altså.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Søkte om penger til yngelråteforskning

Norges Birøkterlag søkte i 2011 om 9,7 millioner kroner for å finne ut mer om åpen yngelråte på Sørlandet. De fikk ingen penger fordi sykdommen skulle utryddes.

Myndighetene klassifiserer husdyrsykdommer etter farlighet. For eksempel varroa er en C-sykdom. Det betyr at næringen selv må finne måter å bekjempe den på, og eventuelt leve med den. Alle kostnader må næringen ta.

B-sykdommer derimot, kreves destruert og de direkte tapene dekkes av det offentlige.

– Vi visste egentlig ikke om åpen yngelråte fantes skjult over hele landet, sier seniorrådgiver Bjørn Dahle i Norges Birøkterlag. Da biene i Agder begynte å dø ut i 2010, gikk storalarmen.

Åpen yngelråte er klassifisert som en B-sykdom så de 45 birøkterne som måtte avlive over 3 000 bifolk og destruere alt utstyret, fikk dekket direkte tap med rundt 35 millioner kroner (2010-2018). Birøkterlaget har regnet ut at birøkterne selv, og bransjen, har bidratt med rundt 60 millioner.

– I 2011 søkte vi om et stort prosjekt for å finne ut mer om yngelråten, sier Dahle. Svaret var nei. Sykdommen skulle fjernes og da ville ikke myndighetene prioritere kunnskap om smitteveier, levetid og hvor aggressiv denne bakterien var.

– Vi forsket likevel ganske mye på dette selv, forteller han. – Det viste seg at bakterien vi fant i Norge medførte en dødelighet på 60-70 prosent hos larver som ble fôret med et bestemt antall bakterier. Virulensen ble sammenlignet med to bakteriestammer fra Sveits, en lavvirulent som medførte dødelighet hos 25 prosent av larvene, og en høyvirulent som drepte mer enn 90 prosent. En spørreundersøkelse som vi gjennomførte i de fleste Europeiske land ga oss også informasjon om utbredelse og hvordan sykdommen håndteres i disse landene.

For å finne ut om bakterien var vanlig utbredt, ble det tatt ut prøver fra hele landet. Smitten fantes kun i Agder og Hedmark (som kom fra Agder). Kun ett funn i Telemark ble ikke sporet tilbake til Agder.

– Hadde sykdommen blitt nedklassifisert til en C-sykdom, ville vi måtte leve med den og ta hele regningen selv for eventuell destruering av klinisk syke bifolk og ombygging (riste bifolkene over på byggevoks) av øvrige bifolk i bigården, sier han. Selv om enkeltbirøktere ble rammet hardt, ser vi i ettertid at det for næringen som helhet var riktig å forsøke fjerne den.

– Det nytter neppe å søke om midler til mer forskning nå, slår han fast. Selv om sommerens tredje funn hos Bjellås er tragisk og helt uforståelig, så finnes det ikke offentlige penger.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Når du trenger dronninger:
www.biedronninger.no eller 95 00 37 32

Luis med s

Norges Birøkterlag har ansatt den spanske biologiforskeren Luis Cadahía--Lorenzo i 80 prosent stilling. – Han skal skaffe ny kunnskap og formidle den, sier generalsekretæren.

Luis Cadahía-Lorenzo skal bidra til at norske birøktere får ny kunnskap som de kan bruke.

Norges Birøkterlag fikk inn 80 søknader på to stillinger. Som fagområde har biene blitt svært populært, og mange ville gjerne bli en del av birøkternes organisasjon i Norge.

– Skal vi få gjennomslag på forskningssøknader, særlig internasjonalt, må vi ha et høyt teoretisk nivå, sier generalsekretær i Norges Birøkterlag, Camilla Larsen. Derfor ville vi knytte til oss en person med relevant doktorgrad. Hun er glad for at Luis Cadahía-Lorenzo søkte.

– Han har et godt rykte i forskermiljøet, og har levert gode publikasjoner i anerkjente tidsskrifter, sier hun. Dessuten viste han oppriktig interesse. Hos oss skal han skaffe ny kunnskap, ta del i forskningen og formidle det videre.

Miljøpåvirkning

– Jeg tok doktorgrad i Spania og har forsket på bevaringsbiologi, økologi og genetikk, forteller han. Mye av arbeidet var på fugler, særlig ørn. I en eller annen form har han arbeidet med hva miljøendringene gjør med naturen i mesteparten av sin karriere. I Østerrike forsket han på genetikk i snegler, og i 2009 kom han til Norge for å bli en del av et velrennomert forskningsmiljø. På Universitetet i Oslo jobbet han med klimaendringenes påvirkning av fugler og pastoralisme.

Vet du ikke hva pastoralisme er? Du er i godt selskap. Det er en type levebrød der bønder bruker forskjellige beiter som de flytter husdyrene sine til, for eksempel reindriften hos samer.

– Vi ser dette mange steder i verden, som i Kenya og Mongolia, og vi forsker på fellestrekk og bærekraft, forteller Luis.

Luis Cadahía-Lorenzo skal fortsette i dette miljøet i 20 prosent. Resten skal han arbeide med bieforskning.

– Du kan være en utrolig dyktig forsker, men hva så, spør han retorisk og slår ut med armene.

– Bla, bla, bla, men hva betyr det? Mye forskning er rent teoretisk. Vi finner ut at miljøendringene påvirker fuglelivet, men hva så?

– Jeg har kommet til dere for flere ting, sier han. Først skal jeg lese meg opp på birøkt og få oversikt over de prosjektene som foregår i birøkterlaget. Blant annet skal jeg være ansvarlig for fremdrift, rapportering og ikke minst formidling. I tillegg skal jeg sørge for at vi får nye forskningsmidler.

For han er tydelig på at formidling er en av hans sterke sider. Han er kjent for å være konkret og tydelig. Det betyr at han skal oversette forskningen til noe som birøkterne kan bruke i arbeidet sitt.

Luis snakker godt (og) norsk og han uttaler navnet sitt med s.???

– Ellers ville jeg hatt et fransk navn, og det blir feil, smiler han.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

Luis Cadahía-Lorenzo
Født i Galicia nordvest i Spania.
Doktorgrad i bevaringsbiologi, økologi og genetikk
Spilt klarinett og obo siden han var 11 år
42 år, for tiden singel.
Bor på Grønland i Oslo, spiller obo i symfoniorkester og i korps
Sitter gjerne med laptopen og jobber på kafeer
Glad i mennesker og liker å observere
Legger vekt på å kommunisere tydelig og så klart at mottagerne forstå hva det dreier seg om.
Kan ikke noe om bier, men forskererfaringen hans gjør at han kan «språket» og gjør ham i posisjon til å systematisere prosjekter og rapportere dem, både til eiere og til birøkterne.
Skal skaffe nye forskningsmidler til organisasjonen, både alene og i samarbeid med andre instanser.
Imponerte Norges Birøkterlag på tross av at han innledet med at han ikke kunne noe om bier, og at han måtte google seg frem til Kløfta (første intervju var klokken 07.30 en mandag morgen).
Skal jobbe 80 prosent i Norges Birøkterlag og 20 prosent i Universitetet i Oslo.

ktd.no
mer honning...

Følg med på
www.ktd.no
Følg oss på facebook:
www.facebook.com/ktd.no

NYHET!
Forkar 21liter
310,-

Helt slett under.
Klar for
2- dronning drift

Bunnbrett
type Pe-Ve
269,-

Røykstaver 100 stk
149,-

Røykspon
69,-

alle priser er inkl. mva. (+ frakt)
prisene er gjeldende fram til 31.10.2019
eller så langt lageret rekker.

KTD.NO as
Lykkedrangveien 38, 4639 Kr.sand
Tlf: 917 17 156 / 970 24 977
E-mail: post@ktd.no

Camilla Larsen

Min andre sommer som birøkter, og min første sommer som generalsekretær er snart over. Oppsummert har det vært mange viktige og interessante saker både i rollen som generalsekretær, og som egen birøkter.

Vandringsbirøkt over landegrensen har engasjert. Takk for mange gode stemmer! Norges Birøkterlag har jobbet mye med denne saken. I juli sendte vi vårt høringsinnspill til EU- kommisjonen, hvor vi faglig dokumenterer hvorfor vandring av utenlandske honningbier over norsk landegrense uten tvil vil ha negativ effekt på våre biers gode helsestatus. Hele innspillet kan leses på lenken: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2019-4004531/feedback/F471342_en?p_id=5558120

Det har vært en spesiell sesong også som birøkter. I mine bifolk var det stor droneproduksjon, også utenfor dronerammene. En mulig forklaring kan knyttes til den ekstremt varme, tørre og lange sommeren i fjor. Som mange sikkert har lagt merke til, har planter og trær blomstret mye kraftigere enn normalt i år. En biologisk forklaring kan være at plantene og trærne ble stresset av ekstremtørken sist sommer, og at de i år i stor grad prioriterte å videreføre genene sine med rikelig blomstring og vekst. Slik er naturen.

Spørsmålet er om det finnes lignende mekanismer i bifolkene? De lever jo helt tett med naturen, og kan oppfatte ting som vi ikke tenker på i vår menneskelige verden.

Kan naturendringen fra fjoråret være en del av årsaken til at biene virkelig prioriterte droneproduksjonen i år? Rett og slett fordi de oppfatter stresset i naturen?

Varroamidden foretrekker dronebygg, som vi har sett mye av i år. Norges Birøkterlag oppfordrer dere derfor på det sterkeste til å holde kontroll med antall varroamidd (middetrykket) i kubene. Vi trenger så mange friske og unge bier som mulig til vinteren.

Flere birøktere har ikke fått biene til å bygge pent på byggevoks med cellestørrelser på 5,1 millimeter i år. De har overstyrt preget og bygd usammenhengende og stygt. Dette kan du lese om et annet sted i bladet. God lesning!

Med vennlig hilsen
Camilla Larsen

FEM MINUTTER MED HC

Fra administrasjonen

Se mer informasjon på: www.honning.no. Telefon sentralbord HC: 63 94 20 60.
Epost: post@honningcentralen.no

Honninghøsten hittil
Sommeren er på hell, og vi ser vel konturene av årets sesong. I skrivende stund (9. august) så har det vært en heller laber sesong for sommerhonning totalt sett, mens lynghonninghøsten ser ut til å bli veldig produktiv.

I salgsarbeidet i butikkene har vi fortsatt fokus på økt forbruk og salg av norsk honning, uten at vi kan si vi ser noen effekt av det ennå, salget ligger rundt samme nivå som i fjor.

Vi gjentar noen påminnelser i forbindelse med levering av honningen:

• Husk hygienen på slyngerommet! Dekk særlig til håret, slik at det ikke kommer hår i honningen. Hår kan dessverre snike seg med hele veien til blikkboksen. Ingen hyggelig opplevelse for en forbruker som åpner en boks med hår i…

• Unngå levering av honning på lørdager på Kløfta. Da er bemanningen begrenset.

Levér voks!
Voksinnsamling og produksjon er stadig vekk et utfordrende område for birøkten og HC. Alle er avhengig av at vi har nok av den rene norske voksen i sirkulasjon både til nærings- og hobbybirøktere. Kjøp av importvoks er en nødløsning som i år har gjort at vi ikke har gått tom. Når vi gjør dette går vi inn i ukjent terreng, og uforutsette komplikasjoner kan oppstå. Vi oppfordrer igjen alle til å levere voksen til oss!

HC betaler 100,- kr per kg pluss moms for blokkvoks, for økologisk voks utbetales et tillegg på 10,- kr per kg pluss moms.

De som ikke har eget utstyr oppfordres til å gi sin voks gratis til birøktere som ønsker å gjøre denne jobben. HC kjøper også gjerne voks fra ikke-andelseiere. Blokkvoks tas imot hele året. Vi tar også gjerne imot utskåret tavlevoks, den kan innleveres til Kløfta eller Grimstad fra 15. oktober til 15. februar grunnet smittefaren. Se vårt prisbrev sendt ut i mai eller honning.no for informasjon om innleveringsrutiner, innleveringssteder og annet.

Voks er særs viktig råvare for alle birøktere. I september starter en arbeidsgruppe fra HC og NB et arbeide med et system for voksforsyningen, med mål om å oppnå forutsigbarhet og rett kvalitet. Progresjonen i arbeidet vil nok omtales både her i Birøkteren og i andre HC/NB fora.

Resultater HC per juni 2019
2019 ser også ut til å bli et godt år resultatmessig for HC. Per juni har vi omsetning litt over 2018 nivå (grunnet fortsatt økt salg av bimateriell), totalt 85,4 millioner. Resultat før skatt er et overskudd på 6,8 millioner. Nå ser vi fram til høsten, og håper vi også får sterke tall de siste månedene av året.

Ved at du som andelseier handler i Honningcentralen støtter du også opp om egen bedrift.
Vi bruker overskuddet til å sikre gode produsentpriser for honning.

Nå kan du handle hos Honningcentralen på 4 ulike måter:

1. Ved å komme direkte til butikken på Kløfta eller hos videreforhandler og kjøpe de varene du ønsker
2. Handle via nettbutikken og ved spørsmål om leveringssted velge «drop-punkt» enten på Kløfta eller hos din videreforhandler og få gratis frakt
3. Handle via nettbutikken med leveranse dit du bor, her kommer da frakt i tillegg som vises i nettbutikken
4. Ringe el maile inn din bestilling til Kløfta eller til videreforhandler (se nettsiden: honning.no for mailadresser)

Art 2501
Doseringssprøyte

27,-

Art 2525
Oksalsprøyte
med beholder

550,-

Art 5001
Bifôr 16 kg spann

266,-

Voksinnlevering

Husk å samle og levere inn din voks.
Sorter rammer til smelting og lever inn til HC, som tar imot rammer i perioden fra 15. okt.-15. feb.

Voks smeltet i blokker kan leveres året rundt
Produsentpris voks:
100,-
per kg + moms.

Art 5141
HC fôrkar
13 ltr.

232,-

Art 5141
Jackon fôrkar
13 ltr.

213,-

HONNING CENTRALEN ETBL. 1927

Dyrskuevegen 20, 2040 Kløfta Tlf: 63 94 20 60
Reddalsveien 50, 4886 Grimstad Tlf: 37 04 19 28
E-post: post@honningcentralen.no

Blir du trøndersk mester i honning?

For aller første gang arrangeres Trøndersk mesterskap i honning.

– Alle som er interessert i honning og birøkt, bør besøke Steinkjer lørdag 28. september, oppfordrer prosjektarbeider Markus Delvigne. Etter modell fra NM i Honning skal det arrangeres en stor konkurranse om den beste honningen. Offentliggjøringen skjer i Steinkjer 28. september.

Målet er å vise det trønderske folk hvor mangfoldig honning smaker.

– Vi kårer også Årets trønderbirøkter og Fremtidens trønderbirøkter, forteller Delvigne og oppfordrer alle til å delta. Fristen har vært, men er du kjapp, slipper du inn til 6. september.

Stort marked

Bønder i Byen har stort matmarked og det arrangeres ølfestival samtidig. Som trønderbirøkter får du anledning til å ta med smaksprøver og honning for salg til fylkeslagets fellesstand på matmarkedet. Her er det mulig å drive litt butikk, altså.

Fagdag

Som om ikke dette var nok, arrangeres også Forskningsdagene samtidig. Her blir det temacafé med bier/miljø som tema. Det blir også en fagdel for birøktere hvor effektene av fri vandring diskuteres.

– Problemstillingen er avgjørende for oss, sier Delvigne. Derfor legger vi stor vekt på dette.

Markus Delvigne oppfordrer alle til å delta i honning mesterskapet. Foto: Privat.

Trøndersk mesterskap i honning har disse kategoriene:

Flytende honning
Fast honning
Smakstilsatt honning
Årets trønderbirøkter
Fremtidens trønderbirøkter
Sjekk Facebooksiden: Trøndersk mesterskap i honning
Åpen for: Birøktere i Trøndelag
Frist 6. september

«Beste stand» til Fornes Gård

På den store festivalen Trøndersk Matfestival i begynnelsen av august, vant Gry Fornes og Eivind Yven den gjeve utmerkelsen «Beste Stand» for honningstanden sin fra Fornes Gård. Det gjorde de i konkurranse med 170 utstillere.

Gjennomført stand med mange detaljer som skaper et solid helhetsinntrykk sammen med delikate løsninger, en demonstrasjonskube med levende bier og antikke honningspann som dekor var noen av poengene som juryen falt for.

Jeg er overveldet, tusen takk, sa Eirik Ylven fra scenen. Paret har over hundre bikuber i matdistriktet Trøndelag. Også norsk birøkt gratulerer med seieren. En viktig markering av en liten, men flott bransje.

AV ROAR REE KIRKEVOLD, FREELANSJOURNALIST

OPPLEV EKSOTISKE SENEGAL

TUR FOR BIRØKTERE 10. JANUAR-24. JANUAR 2020

OPPLEV AFRIKA
MØT EN VARM OG FARGERIK KULTUR
SKAP BIRØKTER-FELLESKAP
NYT NATUREN, STRANDEN, STEMNINGEN

FACEBOOK:
SEMPE THIÉKÉT GUESTHOUSE

WWW.SESIBOUBAKSEMPE.COM

SELGES

Dronninger til salgs Buckfast og Krainer. Tore Listøl 959 225 33

APINOR.NO'S SEPTEMBERSALG!

Techtron 6-rammers vendeslynge
Kr 14500

Techtron 4-8 rammers motorslynge
Kr 8125

Techtron 4-8 rammers manuell slynge
Kr 4490

Techtron 3-6 rammers manuell slynge
Kr 3700

Apinor sump/buffertank med siler
Kr 5900

2 stk. Mineli 4-8 rammers manuell slynge med skjønnhetsfeil
Kr 3900

Dekkbrett/ bitømmerbrett
Kr 45

Apinor's avanserte bunnbrett med bunnlukking
Kr 190

apinor.no - NETTBUTIKKEN FOR BIRØKTERE

NB! Så lenge lageret holder!
Alle priser inklusive mva!

Program Agdermøtet 2019

Fevik Strandhotell 8.-10. november

Påmeldingsfrist 20. oktober

Fredag 8. november

Kl. 17-19
Innovasjon Norge og birøkter Georg Grødem om yrkesbirøkt.
Dr. Jostein Rostrup om allergi og medisinering.

Kl. 19.00
Middag og sosialt samvær.

Lørdag 9. november

Kl.08.30
Morgenbad for de tøffeste!

Kl. 09.30
Norges birøkterlag om sykdom og hva NB jobber med i forbindelse med dette.
HC og andre sponsorer snakker.
Demonstrasjon av Ezyloader kran.

Kl. 12-14
Lunsj

Kl. 14.00
Lars Bo Christensen, dansk birøkter snakker om honning, pollen, propolis og mjød.

Kl. 15.00
Professor Robert Brodschneider ved Universitetet i Graz snakker om fôr og protein. Foredrag på engelsk m. PowerPoint på norsk. Er tilgjengelig hele helga for samtaler.

Kl. 16.16.30 Pause

Kl. 16.30
Professor Eva Forsgren ved Universitetet i Uppsala snakker om biesykdommer, åpen yngelråte og varroa.

Kl. 19.00
Middag og sosialt samvær.
Kåring av årets biebilde.
Bazar.

Søndag 10. november

Kl. 08.30
Morgenbad for de tøffeste!

Kl. 09.30
Stig Rune Sagberg – min birøkt.

Kl. 10.45
Om pollinering, leie ut kuber til pollinering, nytte av pollinering fra forsker og fra fruktbondes ståsted.

Kl. 13.00
Lunsj og avslutning

Bilder til fotokonkurransen
sendes på mail til ninavraa25@gmail.com Det beste bildet får en helside i Birøkteren.

Påmeldingsfrist: 20. oktober, men det lønner seg å melde seg på tidligst mulig da det er et begrenset antall rom. Forbehold om endringer i programmet.

Påmelding er på
www.deltaker.no/agdermøtet2019

Stolt sponsor: HONNING CENTRALEN

Trøndelag birøkterlag inviterer til

høstfest i Trønderlag

Dato: 26. oktober 2019.
Sted: Ole Vig, Stjørdal. Auditoriet

NORGES BIRØKTERLAG
– siden 1884

PROGRAM

10.00-10.30
Oppmøte og registering

10.30-10.45
Velkommen v/leder i Trøndelag birøkterlag Eirik Yven

10.45-11.30
Åpen yngelråte og Smitteforebygging v/Knut Espevig, Nestleder i Norges Birøkterlag.
I 2010 ble det oppdaget åpen yngelråte i Aust-Agder. Store deler av fylkets birøktere ble pålagt å sanere alt av bifolk og materiell for å bekjempe sykdommen. Til nå har staten betalt ut over 37 millioner kroner i direkte erstatning, i tillegg kommer birøkternes driftstap. Totalt nærmer vi oss 100 millioner kroner i kostnader knyttet til bekjempelse av sykdommen. Norges Birøkterlag spiller, i samarbeid med Fylkeslaget, en aktiv rolle opp mot Mattilsynet, Fylkesmannens Landbruksavdeling og birøkterne.

Knut deler sine erfaringer fra sanering og videre aktivt arbeid for å hindre smitte. Hva kan vi lære av utbruddet i Aust-Agder? Hvilke rutiner bør vi ha for å hindre spredning av sykdommer?

11.30-11.45
Pause

12.00-13.30
Birøkt-teknikker v/Roar Ree Kirkevold
Roar Ree Kirkevold forteller om sitt nye bokprosjekt om ulike Birøktteknikker, «En inspirasjonsbok om bier og birøkt som viser et bredt utvalg av norske og skandinaviske teknikker». Her kan du få innspill på hvorfor du driver med bier. Etter endt foredrag kan du kjøpe signerte bøker med noe rabatt.

13.30-14.30
Lunsj

14.30-15.30 Presentasjon av ulike driftsteknikker v/Knut Espevig og Petter R. Øye
Mens Knut Espevig fikk bygd en ny driftsbygning i 2017 har Petter R. Øye sin drift i byen. Begge deler her sine erfaringer fra to forskjellige driftsformer.

15.30-15.45
Pause

15.45-6.45
Honningcentralen og kvalitet v/Osana Bekkevold
Osana Bekkevold, kvalitetsjef i Honningcentralen, forteller om Honningcentralen, KSL og viktigheten av dette i norsk landbruk og honningbehandling.

16.45-17.00
Avslutning

Påmelding koster 400,- (600,- for ikke-medlemmer) og dekker kaffe og lunsj. Kan betales til VIPPS 96612. Oppgi fullt navn ved betaling.

Påmelding innen 20. oktober via bit.ly/hosttreff2019.

For spørsmål, ta kontakt med Eirik Yven enten på e-post trondelag@norbi.no eller tlf. 404 13 773.

NORGE P. P.
posten

Returadresse:
Norges Birøkterlag
Dyrskuevegen 20
2040 Kløfta

Hageglede.no
Etablert 1895

BIEMIKS

80 stk. blomsterløk

i samarbeid med
NORGES BIRØKTERLAG
– siden 1884

299,-

Ønsker du å bidra til flere pollinerende insekter?

Det gjør også vi i Hageglede, og har derfor inngått et samarbeid med Norges Birøkterlag. Ved kjøp av denne blandingen går 10% av kjøpesummen går til birøkterlaget og deres arbeid for pollinerende insekter. Denne blandingen er laget spesielt for å tiltrekke seg bier og humler.

I pakken:
Muscari armeniacum

I pakken:
Chionodoxa lucilae

I pakken:
Nectaroscordum Siculum

I pakken:
Anemone "Blue shades"

I pakken:
Tulipaner "Linifolia"

I pakken:
Krokus "Ruby Giant"